ТАҚРИЗИ МУШОВИРИ ИЛМӢ

доктори илмҳои филологӣ, академики АИ ҶТ, профессор Имомзода Муҳаммадюсуф Сайдалӣба рисолаи илмии унвонҷӯ Абдуқодирзода Саидмукаррамдар мавзӯи «Ҳусайн Воизи Кошифӣ ва суннати тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ (асрҳои X-XV)»

Абдуқодирзода Саидмукаррам солҳои 1995-2003 бакалавриат ва магистратураи Донишгоҳи байналмилалии исломии Исломободи Покистон ва соли 2008 факултети шарқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси шарқшиносӣ (филологияи араб) хатм кардааст.Диссертатсияи номзадии худро соли 2012 дар мавзӯи «Арзишҳои адабии "Чаҳор мақола"-и Низомии Арӯзии Самарқандӣ» аз рӯи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти мамолики хориҷӣ (адабиёти тоҷик) ҳимоя кардааст.Ӯ айни замон раиси Шӯрои уламои Маркази исломии Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, аз соли 2015 дотсенти кафедраи муносибатҳои байналхалқии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аст.

Дар ҷараёни таълифи диссертатсияС. Абдуқодирзодахудро ба сифати унвонҷӯикӯшо, ҷӯянда, уҳдабаро ваогоҳ аз масъалаҳои назарии адабиётшиносии асримиёнагии форсу тоҷик, равишҳои таҳқиқии муосир, усулҳои тафсирнигорӣ, таърих ва назарияи тафсирнигорӣ муаррифӣ карда тавонист. Бо боварӣ метавон гуфт, ки вай ба дараҷаи мутахассиси сатҳи баланди соҳаи адабпажӯҳӣ таҷриба андӯхта, ҳамчун муҳаққиқ аз уҳдаи ҳалли муаммоҳои гуногуни илмӣ-таҳқиқотӣ баромада метавонад. Вай аз ҷумлаи ангуштшумор донишмандонест, ки дар соҳаи тафсирнигорӣ ба Қуръони карим мутахассиси варзида мебошад.

Мақсадиасосии кори диссертатсионии С. Абдуқодирзода таҳқиқи масъалаҳои алоқаманд бафаъолияти тафсирнависии Ҳусайн Воизи Кошифӣ ва суннати тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ дар асрҳои X-XVмебошад. Барои ҳаллу фасли ин ҳадаф муаллифи рисола дар назди худ вазифаҳои мушаххас гузоштааст, ки аз инҳо иборатанд:баррасии зиндагинома, масъалаҳои марбут ба таҳсилот, касби камол ва ҷаҳонбинии Ҳусайн Воизи Кошифӣ;табақабандии мавзӯии мероси илмию адабии Ҳусайн Воиз: таснифоти адабӣ, фаъолияти шоирӣ, таълифоти илмӣ, китобҳои тафсир, асарҳо дар мавзӯъҳои дигар ва таъйини мақоми китобҳои тафсир дар он миён; баррасии суннати тафсирнигорӣ бар Қуръон ба забонии форсии

тоҷикӣ то замони Ҳусайн Воиз; таҳқиқ дар масъалаи тарҷумаи тафсирҳои арабии Қуръон ба порсӣ ва тафсирҳои таълифшуда ба забони форсии тоҷикӣ; баррасии нусхаҳои хаттӣ ва чопии "Мавоҳиби Алийя"; баррасии "Тафсири Ҳусайнӣ" аз назари сарчашмашиносӣ, таъйини манобеъ ва маохизи асосӣ дар таълифи тафсир; таъйини арзишҳои илмию адабии "Тафсири Ҳусайнӣ": фарогирии ашъори арабию форсӣ, истиқболи суханони арбоби таҳқиқ, истишҳод ба қасаси машҳури анбиё ва ҳикоёт, баҳрагирӣ аз гуфтаҳо ва андешаҳои орифону сӯфиёни машҳур; таҳқиқи "Тафсири Ҳусайнӣ" аз ҷиҳати вижагиҳои сабки тарҷумаву тафсир; баррасии масъалаи пайравони Ҳусайн Воиз дар тафсирнигорӣ.

Натиҷагирӣвахулосаҳоимуаллифи диссертатсиядар заминаи баррасии масъалаҳои мазкур асосноку мудаллал буда, саҳеҳияти асосҳои назарии дар диссертатсияпешниҳодшударо таъйид мекунад. Унвонҷӯ аз рӯйи мавзӯи диссертатсияаш мақолаҳои зиёде нашр кардааст, кидар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи шомили рӯйхати маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА Ҷумҳурии Тоҷикистончоп шудаанд.Инчунин, аз рӯйи баъзе масъалаҳои матраҳ дар диссертатсия унвонҷӯ дар семинару конференсияҳои сатҳи гуногун маърӯза хондааст.

Навоварии таҳқиқоти С. Абдуқодирзодадар он зоҳир мешавад, ки дар диссертатсияи ӯ нахустин маротиба дар адабиётшиносии ватанию хориҷӣ масъалаҳои алоқаманд ба зиндагинома, мероси илмию адабӣ, шахсияти эҷодӣ ва ҳувияти адабӣ, ҷаҳонбинӣ, фаъолияти тафсирнависии Ҳусайн Воизи Кошифӣ, суннати тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ дар асрҳои X-XV ба таври монографӣ мавриди таҳлилу таҳқиқи адабиётшиносӣ қарор гирифтааст. Унвонҷӯ китоби тафсири бар Қуръони азимушшаън навиштаи Ҳусайн Воизи Кошифӣ – "Мавоҳиби Алийя" ("Тафсири Ҳусайнӣ")-ро ба таври фарогир, бо назардошти мавҷудияти нусхаҳои дастнависи чопии асар, сарчашмаҳои таълиф, арзишҳои илмию адабӣ ва вижагиҳои сабкӣ таҳлилу таҳқиқ кардааст.

Натиҷаҳҳои бадастома ва усулҳои таҳқиқи мабоҳисҷанбаҳои назарии омӯзиши таърихи тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ, паҳнои таҳқиқ ва равишҳои назарии илми адабиётшиносии тоҷикро такмил бахшида, таъйини арзишҳои илмию адабӣ ва дигар вижагиҳои китобҳои тафсири ба

забони форсии тоҷикӣ таълифшударо тақвият медиҳад. Меъёрҳое, ки дар рисола барои таъйини ҷаҳонбинии муфассири асримиёнагӣ, равишҳои тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ, таъйини манобеъ ва маохизи таълифи китоби алоҳидаи тафсир, арзишҳои илмию адабии китобҳои тафсири Қуръон ва мабоҳиси дигари мавзӯъ истифода шудаанд, барои маърифати комили раванди ташаккул ва махсусиятҳои илми тафсирнигорӣ дар адабиётшиносии муосир мусоидат мекунад. Инчунин, натиҷаҳои илмии бадастомада дар ин таҳқиқ дар амалияи илми адабиётшиносии тоҷик дар пажӯҳиши масъалаҳои марбут ба тафсирнигории Қуръон ба забони форсии тоҷикӣ ва баррасии мақоми адабии китобҳои тафсир дар заминаи масъалаи маърифати каломи раббонӣ арзиши муҳим доранд. Маводи таҳқиқро, ҳамчунин, ҳангоми навиштани китобҳои дарсӣ ва таълифи воситаҳои таълимӣ дар донишгоҳу донишкадаҳо ва мактабҳои миёна, омода кардани курси лексияҳо аз таърихи адабиёти форсу тоҷик, курс ва семинарҳои махсус дар мактабҳои олӣ истифода намудан мумкин аст.

Ҳамин тавр, рисолаиАбдуқодирзода Саидмукаррамро кори илмии ба итмомрасидаидорои аҳаммияти назарию амалие меҳисобам, ки дар сатҳи хуби илмию таҳқиқотӣ таълиф шуда ва ба ҳамаи талаботи кори диссертатсионӣ ҷавобгӯст. Дар ин замина, диссертатсияи мазкурро барои дифоъ аз рӯйи ихтисоси 10.01.01.– Адабиёти тоҷикбарои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ тавсия менамоям.

Доктори илмҳои филологӣ,
академики АИ ҶТ, профессорМ. С.Имомзода

Имзои М. С. Имомзодаро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳо
ва корҳои махсуси ДМТ Э. Ш. Тавқиев

«18»февралисоли 2020